

OD ISTOG PISCA

SUSRET POD NEOBIČNIM OKOLNOSTIMA

R. C. NEMINOVNO

SLOBODA GOVORA

VAN KONTROLE

PAKRAC

NORA I ZMIJA

VLADAN MATIJEVIĆ

Copyright © 2026, Vladan Matijević
Copyright © ovog izdanja 2026, Laguna

NORA I ZMIJA

SADRŽAJ

I

MUVA	11
FRIŽIDER	12
BOG U MOM DVORIŠTU.	13
BERTOLT BREHT NIJE ZNAO SRPSKI	21
PORTRET UMETNIKA U MLADOSTI	24
PUN MESEC	41

II

GRADSKA LINIJA	45
FILOZOFIJA PRIGRADSKOG NASELJA	47
DIVLJA GRADNJA	48
KOD MIŠKA	76
NA POLIGONU.	84
VEČE, NOĆ, PONEDELJAK	87

III

BUDI DŽEZ PEVAČICA	91
BIOSKOP	92
TUNJAVICA	94
GLASOVI GRADSKIH ŽENA	100
EVROVIZIJA	104
NORA I ZMIJA	109

IV

JELENA	153
KRALJEV VOZAČ MIRTIL	155
MEDEJA	158
JAVNO KUPATILO	162
NIJE LAKO PRIĆI BOGOVIMA	171
APOKALIPSA	177

TI SE NE BOJIŠ OVE VODE

DOŽIVLJAJ	183
TAJNA	184
DEKAMERON KRAJ REKE	188
TI SE NE BOJIŠ OVE VODE	194
PESMA IZ RUKAVCA	198
ČITAV SVET PODIVLJAO	208
PRERASTANJE	215
<i>O piscu.</i>	219

PORTRET UMETNIKA U MLADOSTI

Čim sam se rodio, sve je krenulo naopako. Odmah sam dobio žuticu. I kubanska raketna kriza se dodatno iskomplikovala. To kao da nije bilo dovoljno. Slova sam naučio pre nego što sam pošao u školu. Neće to na dobro izaći, rekao je moj otac Zlatibor, vozač plave cisterne kojom se razgušuje kanalizacija. Moja mati Bukulja, po zanimanju domaćica, klimnula je glavom. I pored velikih međusobnih razlika, moji roditelji su se lepo slagali i nadopunjavali.

Moj otac je bio komunista, a mati vernica. Otac je bio notorni alkoholičar, dok je mati bila okorela tabletomanka. Njihove međusobne razlike su moju ličnost prosto devastirale, čitavog života nisam znao gde udaram glavom. Jedna noga mi je kretala na jednu stranu, druga na drugu. Mnogi su od mene, tako raskrečenog, mislili da sam Kolos sa Rodosa. Džaba sam ih upozoravao, aman, ljudi, ja sam manji.

Ni sam ne znam zašto sam *Portret* započeo ovako. Bolje ovako nego nikako, tešio sam se. Nadao sam se da ću iz

stranice u stranicu podizati kvalitet teksta, ali sam ubrzo uvideo da nisam sposoban da napredujem niti išta u njemu da popravim. Šteta je već sa prvom rečenicom bila načinjena, neka dalje ide kako hoće.

Rodio sam se, pretpostavljam, u zimu, mati je tvrdila da je bio veliki sneg. Istoričari književnosti smatraju da je u pitanju ipak bila jesen, tačnije, novembar hiljadu devetsto šezdeset i druge godine, ali nisu sto posto sigurni, pošto je koju godinu kasnije u požaru izgorela opštinska dokumentacija, sve do poslednjeg lista. Vatrogasci nisu ni pokušali da je gase. Postoje glasine da su na intervenciju zaboravili da ponesu vatrogasna creva. A dokumentacija se zapalila jer je opštinski portir otišao kući i zaboravio da isključi električnu grejalicu. Mojim roditeljima datumi nisu ništa predstavljali, pa ih nisam ni pitao kad sam rođen. Moja pokojna baka Golija tvrdi da sam se rodio u februaru šezdeset četvrte, međutim, duhove niko više ne uzima za ozbiljno, pa neću ni ja.

Slabo čega se sećam iz najranijeg doba, a kako nemam ni artefakte koji bi mogli na nešto da me podsete, stvar je još beznadežnija. U vlasništvu mi je ostala samo jedna fotografija gde povijen u pelenu ličim na veknu hleba koju u naručju drži moj od alkohola podnaduli otac, čučnuvši u duboki sneg. Zato sam usvojio kao nespornu činjenicu da je na dan mog rođenja bio sneg, iako je on mogao napadati i koju nedelju kasnije. Bio sam sićušan, dugo sam mogao glumiti novorođenče. Kada je petnaestak godina kasnije čuo da želim da postanem pisac, moj otac Zlatibor je uzdahnuo i kroz zube procedio, što ga ne bacismo u sneg čim se rodio. Trebalo je, složila se sa svojim mužem moja mati Bukulja. Ako već ne znam godinu svog rođenja, barem ne pouzdano,

ta očeva izjava izrečena u ljutnji dodatno je potvrdila pretpostavku da sam rođen u mesecu kada može napadati sneg dovoljno dubok da se u njega baci beba.

Mene je jurio Terijer s ježom u ustima.

Mene je jurila Srebrna mišolovka na točkiće.

Mene je jurilo Mače-drekavac, jedva sam mu umakao.

I Šašava priča s maskom za ronjenje, mene je jurila čitav dan.

Ni iz ranog detinjstva ne pamtim bogznašta, moja sećanja su manje ili više nejasna. Ipak, jedan događaj mi se duboko urezao u pamćenje. To je onaj kada se vrelog letnjeg dana otac vratio kući sa vojne vežbe. Mati je skočila na njega i tražila da odmah obrije brkove koje je tamo pustio. Meni je otac doneo čokoladu koja se bila skroz istopila. Otac se smejao i čokoladu u omotu postavio ispod otvora ručne pumpe u dvorištu, ne bi li je ohladio. I dalje u sivomaslinastoj uniformi i čizmama, pumpao je vodu, sav se bio zacrveneo, ali nije postigao nikakav rezultat. Čokolada se nije stvrdnula, ostala je polutečna, ali ja nisam mario. Mislim da nikada u životu nisam pojeo ništa ukusnije od te čokolade. Na njenom omotu su bila, pamtim i danas, dva galeba koja su letela svetloplavim prostranstvom.

Stasao sam za školu, nisam pao sa drveta i slomio vrat, niti sam se igrao s minom zaostalom iz Drugog svetskog rata i poginuo, niti sam istrgnuo ruku iz majčine šake i odleteo pod auto. Međutim, moje odrastanje nije bilo skroz bezbrižno. Neću da se zovem po planini, često sam uzvikivao noću, mučen košmarima. Šta fali planini? – izjutra me je ljutito pitao otac Zlatibor, ionako nezadovoljan što sam mali rastom. Najčešće je bio nasapunjan penom za brijanje, uvek je bio

spreman da kao kobra napravi nagao pokret i četkicom mi nasapunja nos. Bio sam na oprezu. Ništa ne fali planini, bojažljivo sam odgovarao. Planina je veličanstven reljefni oblik.

U našoj porodici je odvajkada gajen kult planine, kao, uostalom, i u čitavom gradu. Himna našeg grada je bila *Sa Ovčara i Kablara čobanica progovara*. Ta pesma se pevala upravo zbog tih planina, ne zbog čobanice, kako bi svako normalan pomislio, inače vrlo zgodne devojke sa dve tanke, crne kikice, sklone bludu. Zbog tog kulta sam u detinjstvu imao strah da će moji roditelji nastaviti porodičnu tradiciju i dati mi ime po planini. Iako sam već bio kršten, hvatala me je jeza da će me naknadno prekrstiti i da ću se ubuduće zvati Kablar. Ili ću, što sam smatrao još strašnijim, dobiti ime po nekom neprohodnom planinskom masivu, ili nekom vrhu u obliku šupljeg zuba na kojem se i leti zadržava sneg. Pod dejstvom imitativne magije, s vremenom bih počeo da dobijam osobine planine po kojoj nosim ime. Prvo visinu, kasnije i strmost, neprohodnost i slično. Možda bih se i odronjavao.

Moj otac Zlatibor, kada sam mu jednom prilikom ispričao da se sećam dana kada se vratio sa vojne vežbe i doneo mi čokoladu, bio je iznenađen. Tvrdio je da sam onda imao najviše tri godine. Smatrao je da ću sa takvim pamćenjem daleko dogurati. Ali ubrzo je promenio mišljenje. Od njega neće biti ništa, govorio je familiji na porodičnim okupljanjima. Članovi familije su kritički gledali u mene, pa redom odobravali mom ocu. Kao da su naslućivali da ispod kreveta imam knjiga dovoljno da se oformi mala biblioteka.

Moj otac je, kao dete, želeo da bude partizan sa šmajserom na prsima, da bude bokser, da bude radnik udarnik i očekivao

je da njegov sin želi isto. Nisam se usuđivao da mu kažem da neću da ubijam ljude, niti da se tučem u ringu i po ulici, još manje da sa šlemom na glavi kopam rudu teškim pijukom, već da hoću da pišem pesme i pričice. Kako sam mu mogao tako nešto saopštiti, pogotovo ako se uzme u obzir da su se sve njegove pedagoške metode zasnivale na izvlačenju kaiša iz pantalona. Da su tada važili današnji zakoni, moj otac ne bi, zbog fizičkog nasilja prema detetu, izlazio iz zatvora. Ne bi mnogo bolje prošla ni moja mati, ona zbog psihičkog terora. Zato sam pred roditeljima svoju želju morao gušiti i skrivati. Sve do puberteta, ispoljiti hrabrost i roditeljima kazati da noću čitam knjige bilo mi je nezamislivo. Pa čak i sebi samom dugo nisam smeo priznati ljubav prema lepoj književnosti. Međutim, posle prvog brijanja javljaju se pobune, ne misli se na posledice.

Sećam se dva filma koja sam u to doba gledao.

Jedan je bio o Tarzanu, kralju džungle. U njemu se Tarzan borio prvo sa nosorogom, posle sa krokodilom.

Drugi je bio kaubojski film. Zapamtio sam devojkicu u du-
goj haljini koja kao bez duše trči pustom prašnjavom ulicom, držeći neznatno podignutu haljinu da se ne bi saplela o nju.

Prvi put sam izustio da želim biti pisac kada me je tresla groznica. Tu činjenicu ne poričem. Bolest, praćena visokom temperaturom, doprinela je da popuste moje kočnice. Brižna mati, junakinja najpoznatijeg romana Maksima Gorkog, menjala mi je rakijave obloge i duboko uzdisala. Hoću da pišem, ponavljao sam u bunilu. Naše zlato već satima bunca, zabrinuto je govorila svome mužu, ujedno i mom ocu. Maćak je za to vreme bio na sudoperi i lokao mleko. Preko najbliže stolice su bile prebačene moje pantalone sa kredom

ispisanim brojem jedanaest na obe nogavice. Dragan Džajić je u to doba žario i palio po levoj strani terena.

Ocu Zlatiboru je raspoloženje dodatno pogoršavala mati koja je neštedimice trošila rakiju za moje obloge. Zabrinuto je ćutao i išao po sobi, ne gledajući gde staje. Tako je našoj maćki nagazio na rep, zamjaukala je kao da se rastaje sa životom. Dabogda crkla!, prokleo ju je. Zbog takvog odnosa prema životinjama moj otac bi danas završio na električnoj stolici. Ako bi u vreme izvršenja smrtne kazne nestalo struje, što se često događa u Srbiji, egzekutori bi ga spalili svećom. Ali u to vreme se nije kažnjavalo mučenje životinja i dece.

Sanjao sam Tversku ulicu, Patrijaršijski park i spomenik Majakovskom.

Sanjao sam kako preko razvučene sajle žongleri prelaze Tversku ulicu, sve dok nije došla policija.

Sanjao sam kako na balkonu pijem špansko belo vino sa prijateljem koji se grozi dece na plaži.

Sanjao sam kako me u levo rame gura Vočić sunce.

Hoću da pišem, hoću da pišem... Otac Zlatibor se sve više mrštio. Pusti ga, kazala je brižna mati Bukulja, proći će ga to. Ni sama u to nije verovala, ali je htela da uteši voljenog muža. Zlatibor je sumnjičavo vrteo glavom. Bilo mu je jasno da tog dana nesvesno odbijam da budem njegova slika i prilika i da ću već od sutra to činiti svesno. Bio je uznemiren. Maćka je crkla.

Brižna mati Bukulja je kod lekara uvek insistirala da mi prepiše injekcije. Mom sinu ništa drugo ne pomaže, tvrdila je. Tako je bilo i tada. Kada mi je, posle treće injekcije, bilo malo

bolje, već je pokušala uticati na mene. Razmisli dobro, sine, savetovala me je dramatičnim šapatom, kojim poslom želiš da se baviš. Uvek je glumila mučenicu, pa i tad. Njen pogled je govorio, nije u redu da sekiraš Zlatibora, on nas hlebom hrani. Zatim je pokušala da me uhvati na sentimentalnost. Nemoj, sine, oca da ljutiš, zbog tebe će mene da grdi. Nisam u tome video ništa loše.

Moji roditelji su istinski bili uzdrmani, nisu tako nešto od mene očekivali. Bio sam solidan učenik, mogao sam lako postati vozač cisterne kojom se razgušuje kanalizacija. Začudo, nijednog trenutka nisu pomislili da je poziv pisca moj trenutni hir, da ću kasnije zrelije razmisliti o svojoj ludoj ideji i da ću odustati. Oni su, po svemu sudeći, od samog početka ozbiljno shvatili moju rešenost da postanem pisac i to proglasili opasnom pretnjom po porodičnu egzistenciju. Spremili su se da deluju, da sačuvaju svoje čedo i časno porodično prezime. Tako je glasila njihova propaganda, a u stvari, u pitanju je bila njihova sebičnost i proračunatost. Hteli su da me privežu za sebe, jer su brinuli ko će o njima voditi računa kad ostare ako ja budem pisao pesme i priče. Želeli su pošto-poto da suzbiju moju materijalno neisplativu ljubav prema pisanoj reči.

Zlatibor i Bukulja su u pomoć pozvali prijatelje, rodbinu, nadležne za vaspitanje dece, sve za koje su smatrali da na mene mogu uticati, da me nekako odgovore od pogubne ideje. Ispostavilo se da su svi pozvani razumeli njihovu muku i pohitali u pomoć. Uvideo sam da sa mnom nisu bili nezadovoljni samo roditelji već i čitava sredina. Stariji su se bojali da ću pogubno uticati na adolescente njihove krvi. Za sve su optuživali hipi pokret u Americi i televizijski program sa

nedovoljno Mije i Čkalje. Mlađi su brinuli da zbog mene ne ostanu bez džeparca i izlaska subotom uveče – oni iz centra do dvadeset dva časa, manje vredni do dvadeset i jedan čas i četrdeset pet minuta, kada polaze poslednji autobusi za prigradska naselja.

Šta ti treba da svojim poslom iritiraš narod? – upitao me je tužnim glasom deda Javor, nesrećnik kojem su lekari odsekli levu nogu. Sumnjao je da mu je noga otkazala zato što je u vreme rata bio partizanski kurir i mnogo pešačio. Više puta nam je pričao kako je pred Nemcima progutao ceduljicu da partizanska poruka ne bi pala neprijatelju u ruke. Zbog moje želje negodovala je i pokojna baka Golija, naravno, preko medijuma. Njeno neslaganje sa mnom, po pitanju moje budućnosti, teško mi je palo jer je ona svojevremeno izdejstvovala da se meni ne da ime planine. Smatrala je da ne treba istrajavati u tradiciji, ako je ona glupa. Ovog puta je bila na strani mojih oponenta.

Jesi li siguran, proveravala me je učiteljica Fruška Gora, koja je svako dete od milja nazivala zvrndovom. Ko te je na to naveo?, strogim glasom me je upitao Vujan u civilu. Zar baš moraš?, prostenjala je Avala ispod Neznanog junaka. Naročito me je pogodilo nerazumevanje drugova. Najpre su ismevali moju želju, a kasnije su me šikanirali. Tada se to nije zvalo vršnjačko nasilje, ali se njihovo ponašanje prema drugu sa drugačijim sklonostima svodilo na to. I danas mrzim srednju tehničku školu zbog svega toga.

Na moju želju da pišem čak je i naša nova mačka frkta-la sva nakostrešena. Definitivno, ni sa jedne strane nisam imao podršku, a ne bi trebalo smetati s uma da sam tada

bio tinejdžer. Bilo mi je potrebno da me barem bliske osobe razumeju. Ali slepilo bližnjih nije uticalo na moju odlučnost, bio sam rešen da zbog drugih ljudi sebi ne postavljm bednije ciljeve od zacrtanih. Moji protivnici nisu me pokolebali. Nije mi nedostajala ni drskost, ni hrabrost... Sa zadovoljstvom sam prihvatao svoju ekstremnost.

Mene je jurio Magnet, jak kao Crna zemlja.

Mene je jurio Brojač ljudi na ulici.

Mene su jurile Kockice za jamb od slonove kosti, kupljene na Trgu Ponte roso.

U trku sam odlučio da iskoristim svoj Potencijal.

Moji roditelji su bili posebna priča. Ne kažem to tek onako. Noću sam uobičavao da prislanjam uvo uz vrata njihove spavaće sobe i prisluškujem. Posle seksa su do dugo u noć pričali o meni. Pravili su planove kako da me vrata na pravi put, razmatrali u čemu su oni pogrešili. Nisu otkrili nijednu svoju grešku. Za moje posrnuće svi drugi su bili krivi, oni ne. Naravno, najkrivlji sam bio ja. Ali mora im se odati priznanje, kada su sredina i rodbina od mene digli ruke, oni nisu.

Što nećeš da budeš lekar?, povikala je mati razdragano, kao da je potrebno samo da klimnem glavom i dobiću diplomu Medicinskog fakulteta, uz nju i potvrdu da sam obavio stažiranje. Osvrnuo sam se da vidim da li na pokretnim nosilima bolničari dovoze pacijenta kojeg treba da operišem. Odahnuo sam, nije bilo nikog, samo je naša mačka jurila klupče. Mati Bukulja je na licu i dalje držala osmeh. Lekove majci da prepisuješ! Kao da je imalo leka za njenu hipohondriju.

Što ne budeš glumac?, nije se predavala brižna mati Bukulja. Ona se nikad nije predavala. Kad bi joj nestalo municije i

ručnih bombi, sa bajonetom bi iskočila iz rova i krenula u odlučujući juriš. Ili pevač? Jesi li slušao Đorđa Marjanovića?!, veselo je uzviknula. Kako samo lepo peva *O, da čekić imam ja*. Veliki je to hit, sine moj. Zbog ispoljavanja teatralnosti učinilo mi se da parafrazira Kiplinga. Ako budeš pevač zabavnih pesama, tada će ceo svet biti tvoj i sve što je u njemu. Ili mi se ipak nije učinilo? Nikad nisam slušao Đorđa Marjanovića, niti sam čuo tu pesmu, saopštio sam joj hladno. Bio sam iskren, stvarno. Nisam znao da čovek takvog imena postoji.

Što ne budeš vaterpolista?! Uporno je pokušavala mati da me vrati na prav put. Vaterpolo će biti naš najtrofejnjiji sport. Moja mati Bukulja je znala da napravi tulumbe, ne mnogo slatke, i baklave sa kiselim mlekom, i princez krofne, i koh, i prevrnut kolač od jabuka, uz to je bila i dobra proročica, samo što joj niko nije verovao. Kao Kasandri iz Troje. Ali i da sam joj poverovao da će taj sport doživeti zvezdane trenutke, mene vaterpolo nije interesovao. Pomoći će ti komšija Ikodinović. Njegov unuk je još beba, ali je izuzetno talentovan i uskoro će imati veze u Vaterpolo savezu Srbije. I nova mačka je iznenada crkla.

Otac Zlatibor je bio mnogo inteligentniji i studiozniji od svoje supruge. Ko bi se to od njega nadao. Osetio je, kao pravi komunista, da se mora boriti mimo konvencije ratovanja. Angažovao je lepu, mladu kurvu iz grada sa ciljem da za njom izgubim glavu. Smatrao je da ću posle seksualnog opštenja sa kurvom zaboraviti na pisanje i početi da jurim novac da bih joj kupovao poklone. Plan mu je u potpunosti propao, kurva se smrtno zaljubila u mene. Kada sam joj rekao da mi više ne telefonira, pokušala je da se otruje, jedva

su je spasili. Posle je zbog nje izbila afera u bolnici jer je prijavila doktora Mikića za silovanje.

Mene je jurilo Dablve.

Mene je jurilo Belo usijanje.

Mene je jurila Okarina. Bio sam emotivno dirnut slušajući kako me doziva.

Bio sam svestan da ne smem usporiti.

Drinu sam upoznao u diskoteci hotela *Park* u Ivanjici. Bila je od mene viša za glavu i sama kao Gari Kuper u vesternu *Tačno u podne*. Morali smo jedno drugom da govorimo u uho, muzika je bila glasna. Te godine je u diskotekama apsolutni hit imala Glorija Gejnor. *Preživeti*. Drina i ja smo se pripijali jedno uz drugo. Sa grudi sam joj skinuo značku šerifa i bacio na zemlju. Ali tu se naš film nije završio, naprotiv.

Drina i ja smo počeli da se viđamo iako to nije bilo lako ostvarivo. Svakog vikenda putovao sam autobusom do Ivanjice. Taj grad je imao dve ulice, park i hotel *Park*. Pošto nam je radni deo sedmice postao predugačak, počela je da izostaje sa nastave i sredinom nedelje dolazi kod mene na dan. Zbog nje je ubrzo zasedalo nastavničko veće. Izbacili su je iz škole zbog neopravdanih izostanaka, poput kufera. Popustile su joj bravice, otvorila se i prosula. Srećom, majka joj je pritekla u pomoć i sakupila je na gomilu. Važnije ti je, ćeri, da se udaš nego da imaš diplomu. Od tada je Drina dolazila i živela kod mene po nekoliko dana.

Drina i ja smo se do dugo u noć šetali bedemom pored Zapadne Morave. Nije mi smetalo što nam se ljudi podsmevaju zbog razlike u visini. Život mi je bio lakši sa osobom koja

me razume. Recitovao sam joj pesme srpskih romantičara. Učio je da pravi žabice po površini vode, sve dok me oblutkom nije pogodila u glavu. To nije uticalo na moju pamet. Zlatiboru i Bukulji se nimalo nije sviđalo što Drina noćiva u našoj kući. Insistirali su da spavaju između nas. Moje neslaganje s njima pojačavalo se. Nisu mogli da mi oprostite što sam našao devojkicu koja nosi tako ružno ime.

Drina je bila devojkica opsednuta veličinom svojih stopala. Uvek je kupovala obuću za najmanje jedan broj manju. Imala je nešto od drevnih kineskih shvatanja, čitao sam da su u Kini žensku decu sakatili da bi imala mala stopala. Drina je sakatila obuću. Ona bi, čim kupi nove cipele, uzimala čekić i lupala ih da odmeknu. To me je podsetilo na moju pasiju iz detinjstva da istežem pišu. Pošto sam joj kupio čizmice za dva broja manje, venčali smo se. Drina je bila netaknuta. Devičanska, hladno ceđena.

Sanjao sam Kraljevski letnji vrt u Pekingju.

Posedujem fotografiju na kojoj stojim ispred jezera lo-kvanja, doneo sam je iz sna.

Sanjao sam vrt u Versaju.

Sanjao sam Košutnjak u aprilu.

Moji roditelji nisu mogli podneti Drinu u blizini, pogotovo mati Bukulja. Ocu Zlatiboru je bilo za nijansu lakše, nije se treznio. Razlaz sa njima bio je neminovan. Našli smo jeftinu garsonjeru, u nju smo se Drina i ja preselili. Nisu mi roditelji nedostajali. Drina je imala mnogo prijatelja, svako veče nas je neko od njih posećivao. Dolazili su nam i Drinini roditelji, posebno njena majka. Ona nas je praktično izdržavala. Drina i ja smo počeli da se razmnožavamo. Nabavio sam knjigu

Seks, klasičan i moderan. Lekcije iz seksa preslišavala me je tašta, pogotovo onaj klasični deo. Ona je bila pametna, starovremena žena. Kad god sam gledala svoja posla, nisam pogrešila, bila je njena životna deviza.

Drina i ja smo dobili dva sina. Oni su bili lepi, istina, pomalo nemirni. Kao i ja nekad, voleli su fudbal. Nismo im dozvoljavali da previše izlaze na ulicu, pa su šutirali loptu u stanu. Štošta su tako razbili. Svakog dana sam menjao stakla na prozorima. Najviše sam se iznervirao kada su razbili televizor u boji, još ga nisam bio otplatio. Ljut na njih, nazvao sam ih pederima. Na obojici je to ostavilo trag. Jedan je postao homoseksualac, a drugi je upisao Fakultet likovnih umetnosti. Ko bi rekao da će se tako nešto dogoditi kada su se na svaku moju reč smejali.

Drina je, činilo mi se, i dalje rasla, ljudi su je se plašili, naročito noću. Mene je to zabavljalo, posvećivao sam joj pesme i priče. Imao sam ih sve više, maštao sam da ih negde objavim. Drina mi je i kao supruga ulivala samopouzdanje i podržavala me. Neko vreme. Kada sam ciklus od sedam priča, kojem sam dao naslov *Ti se ne bojiš ove vode*, napokon uspeo da štampam u novinama i na sebe skrenem pažnju književnih krugova, Drinina podrška je prestala. Tada je shvatila da naša porodica od mog pisanja ne može živeti. Naljutila se. Morao sam nešto preduzeti.

Zaposlio sam se u Gradskoj čistoći, tamo su odmah primetili moj talenat da perem ulice. Tačnije, da vučem hidrantsko crevo i pomažem radniku na mlaznici. Loša odeća je bila na meni. Samo radničke pantalone i bluza. Ispod bluze zimi džemper. Dugačke gaće su u socijalizmu bile proskribovane,

niko ko drži do sebe nije ih imao. Sramotno je bilo nositi ih. Kolena su mi se mnogo puta zaledila. To je ostavilo posledice. Neće mi baš odseći nogu kao mom dedi, ali ću muku mučiti sa kostima.

Išao sam na neistražen teren kao Bela lala.

Išao sam u Zavod za očuvanje mladine.

Išao sam da se vidim sa Sutra.

Išao sam na megdan Zmaju.

Posle nekoliko godina braka, kada su deca poodrasla, odnosi između Drine i mene znatno su se pogoršali. Kada bi videla da pišem, zapenila bi. Normalni muževi imaju švalerku, ti mene varaš sa slovima! Nije znala kako mojim pričama da pljusne živu sodu u oči. Govorila je da se žrtvuje što živi sa nekim ko je neperspektivni čistač ulica i osrednji pisac. Pobunio sam se. Radnik koji je držao mlaznicu je bio pred penzijom i ja sam imao velike šanse da budem unapređen na njegovo radno mesto. Drina je smatrala da bi trebalo da idem na lečenje. Sinovi su bili na mojoj strani, ali ni oni nisu mogli izdržati njen teror. Posebno ih je terorisala kada bi izjavili da i oni žele da budu pisci.

Danas sam ubeđen da su male žene dobri ljudi, a da su one visoke prefrigane. Svesne da nisu seksepilne, gledaju muškarca da uhvate na odglumljenu dobrotu, na prostodušnost, širinu duha, pa i na snagu. Muškarci na to nasedaju. Zato posle razvoda volim samo patuljaste žene. Pragmatično. Ona koju možeš da strpaš u džep i sa njom u džepu istrčiš uz brdo, zlata vredni. Ta nema razloga da glumi i da te laže. Kada ti lepa Pigmejka kaže da obožava pisca, onda je to istina. Ne laže da bi se udala za tebe i pretvorila te u svog potrčka. Zbog toga je

važno birati što manje žene, po mogućstvu sa malim stopalima. Treba to znati, ako si mlad muškarac. Sinove sam, kada sam ih poslednji put video, savetovao da se ožene balerinama. Balerine su po definiciji male. Onaj u Španiji me je poslušao. Onaj u Australiji se oženio muškarcem iz Engleske. Košarkašem. Usvojili su decu. Jedan sin im je Azijat, drugi crne puti.

Mojim roditeljima je crkla mačka, ko zna koja po redu, bio je red na njih. Poumirali su zakratko, prvo otac Zlatibor, ubrzo i mati Bukulja. Taman je metula nove zube. Posle njihove smrti našao sam svesku u kojoj je neko od njih dvoje zalepio moj ciklus priča izrezan iz novina, ili su to možda učinili zajedno. Zaključio sam da su želeli da zavole književnost i da mi se ponovo približe. To me je jako dirnulo, počeo sam da se preispitujem. Kako je vreme prolazilo, tako sam sebi sve više zamerao, grizla me je savest zbog odnosa prema njima. Želeli su mi dobro, a ja sam im nanosio bol i nepravdu. Ni drugi ljudi nisu razumeli moju opčinjenost pisanjem, ali se na njih nisam ljutio. Ubrzo je iskrslo i pitanje da li sam pogrešio što roditelje nisam poslušao. Možda im je trebalo dozvoliti da mi izaberu zanimanje? Što da ne? Morao sam priznati da su bili u pravu za moj brak. Drina nije valjala, oni su odmah videli da sa njom neću biti srećan. Ništa mi ne bi falilo da sam im prepustio da mi izaberu ženu. Sa svojim iskustvom sigurno bi to bolje uradili. Ne verujem da je bilo moguće izabrati gore.

Na brakorazvodnu parnicu moja žena je došla ljuta, žuljale su je cipele. Tvrdila je da sam je terao da prekucava moje rukopise. Sudija je u mene gledao sa prezirom. Holivudske glumice su na sledećoj dodeli *Oskara* nosile bedž na kojem je pisalo *Mitu*. Pošto sam se razveo od žene, ubrzo sam shvatio da sam se razveo i od sinova. Preko noći su postali moji neprijatelji. Kada

bi me videli, posprdno bi me pitali da li sam još uvek pisac. I sa njima je razlaz bio neizbežan. Sve ređe smo se viđali. Na kraju smo prestali i da se dopisujemo. Obojica su sad u inostranstvu. Jedan je lekar, ginekolog, drugi je vizuelni umetnik. Na poslednjoj izložbi je svuda po galeriji u centru Madrida okačio prezervative napunjene destilisanom vodom i pobrao pozitivne kritike. Posle razvoda, bivša tašta me je neko vreme posećivala, posle se usredsredila na kćerkinog novog muža.

Ne očekujem bogznašta od ovog *Portreta*. U prvi mah porodični skandal, posle da se pretvori u magnet na vratima mog frižidera.

Pisci u stabilnom braku se do svoje pedesete godine ubrajaju u mlade, onda nekoliko godina budu pisci srednjeg doba, a posle postaju klasici. To ne važi za one koji su doživeli bračni brodolom. Elem, mogu reći da sam u srednje doba zakoračio pre nego većina mojih vrsnika. Ne znam kako je kod žena, ali muškarcima se mladost završava sa prvim razvodom. Izbor zanimanja tu nema nikakav značaj, pekar, lekar, apotekar ili pisac, svejedno je. Muškarci zrelo doba iz hiljadu opravdanih razloga ne žele da prihvate i bore se protiv te pošasti najčešće promiskuitetom. Ja sam pak sa neskrivenim zadovoljstvom odbacio dotadašnji način života, krcat raznim stegama, i počeo fanatično da pišem. Verovao sam da ću pisanjem sačuvati barem mlad duh. Možda i jesam, ali se nisam usrećio. Promiskuitetan život je za svaku psihičku traumu bolje rešenje od posvećivanja književnosti.

Na pariskom aerodromu *Šarl de Gol*, spoznao sam da više volim da budem na *Začelju* reda koji se kreće nego na *Početku* onog koji stoji.

Na recepciji hotela u Ramali spoznao sam šta znači Opasno očajanje.

U Budimpešti sam spoznao kuda vodi Stepenište iza vrata kladionice za trke pasa.

Ipak, tek sam zahvaljujući Književnosti spoznao krucijalne stvari.

PUN MESEC

Pored svih problema još mi se i pun mesec nacrtao na prozoru. Zna li organizator književne večeri da sam ja vodeni znak? Zašto nije navukao zavese? Neko mi definitivno radi iza leđa.

Katapult je bio postavljen predaleko, vatrene kugle su padale ispod zidina, vojnici su bili pijani.

Mucao sam stihove o opsadi grada. Prišla si mi otpozadi i zagrlila me. Lice si prislonila uz moju lopaticu. Vrhovima prstiju sam ti pomilovao ruke, osetio sam neravnine ožiljaka od opekotina.

Stražari su doveli ženu u crnoj krinolini koja je bila spremna da saraduje sa nama. Otkriće nam prolaz koji vodi ispod zidina, ako joj obećam sanduk blaga iz gradske riznice.

Dobro je da si ti dobro. Biću i ja. Čim se završi ova promocija, biću i ja dobro. Važno je da smo ponovo zajedno.

Dogovorili smo se da sanduk napuni sa onoliko blaga koliko može sama da ponese. I dok je oko nje goreo grad, ona je u sanduk kupila rukopise omiljenog pisca.